

Małgorzata Taraszkiewicz

SŁOWNIK POJĘĆ NIECO INNYCH

**Nazwanie rzeczy i zjawisk (na nowo)
powołuje je (na nowo) do istnienia w świadomości.**

Trans Szkolny

zagubienie sensu edukacji na rzecz priorytetu dla programów, podręczników, zeszytów i zapisów w dzienniku; zgubienie dziecka i jego potrzeb na rzecz oceniania spełniania niezbyt precyzyjnie określonych standardów; uczeń dowiaduje się iż nie jest wystarczająco dobry, aby spełnić (jakieś?) oczekiwania i (jakoś?) to poprawić; (por. Funkcjonowanie Potoczne).

W tym słowniku opracowałam pojęcia i zjawiska, które istnieją, a nie zostały według mnie dostatecznie zwerbalizowane i dostrzeżone w praktyce szkolnej. Poza tym, czasami nazwanie czegoś inaczej wybija z rutyny i zachęca do ponownego przemyślenia... i lepszego zapamiętania.

Zapraszam do opracowywania nowych haseł!

Bezradność Edukacyjna: sytuacja, kiedy uczeń nie wie co i jak ma robić, aby sprostać oczekiwaniom szkolnym. Najczęściej nie zna owych oczekiwań, albo nie rozumie, z powodu zbyt ogólnej ich werbalizacji, np. „popraw styl pisania”, „ucz się więcej” itp. (por. też: Niemy Świadek Edukacji).

Efekt Brzydkiego Kaczątka (lub Efekt Gołębia-Sokoła lub Szkoły

Leśnych Zwierząt): polega na niedostrzeganiu autentycznego potencjału rozwojowego dziecka i jego naturalnych predyspozycji, co powoduje nie tylko niepowodzenia szkolne, ale także „załamanie się” talentów (zaniechanie ich rozwoju).

Efekt Uszu Hipopotama:

opisujące zdarzenia, w których ktoś widzi tylko niewielki element czegoś ogromnego!

Efekt Mnożnikowy Negatywny:

kumulacja niekorzystnych czynników, których działanie wywołuje załamanie się losów szkolnych i/lub życiowych dzieci. Występowanie jednego niekorzystnego czynnika nie koniecznie wywołuje niekorzystne reakcje (zachowania), ale przy ich sumowaniu potencjalne zagrożenie niebezpiecznie wzrasta. Przy zaistnieniu 2 czynników, wzrost zagrożenia staje się czterokrotny, dla 4 czynników – dziesięciokrotny! I tak dalej...

Efekt Mnożnikowy Pozytywny:

kumulacja korzystnych czynników, których działanie istotnie wspiera karierę szkolną i życiową dzieci. Występowanie jednego korzystnego czynnika (np. dobre wsparcie domu) już pozytywnie konfiguruje funkcjonowanie dziecka. Kumulacja pozytywnych oddziaływań (np. w wyniku dobrej współpracy domu, szkoły i innych środowisk wychowawczych) uprawdopodobnia i potęguje pozytywne efekty.

Ekologia Rozwiązań i Działań Edukacyjnych:

cecha konsekwencji wybieranych decyzji. Efekt myślenia dalekowzrocznego i myślenia dużym formatem, myślenia w kategoriach istotnych korzyści rozwojowych i wartościowych celów z punktu widzenia podmiotu procesu edukacji (por. też Myślenie Dużym Formatem).

Fiksacje Dydaktyczne i Wychowawcze:

reagowanie na problem (o charakterze dydaktycznym lub wychowawczym), stale w ten sam sposób, nawet wobec braku pozytywnych efektów. Niemożliwość wykroczenia poza własne doświadczenia, przekroczenia stereotypu. Efekt słabych umiejętności diagnostyki problemów, braku znajomości zróżnicowanych metod i technik pracy oraz nierefleksyjnego stylu funkcjonowania (por. też: Refleksyjny Praktyk, Taktyka Kury).

Funkcjonowanie Potoczne:

funkcjonowanie przypadkowe, reaktywne, rutynowe. Zajmowanie się powierzchnią, maską zjawisk, przy braku zainteresowania się ich istotą (por. też: Maska Zjawisk, Perspektywa Żaby, Zanik Zawodowy).

Kolizje Map Świata:

efekt różnic międzyludzkich wynikających z indywidualnej odmienności w zakresie m.in. wartości, przekonań, zainteresowań, doświadczeń subkulturowych i osobistych. Świat jaki jest każdy widzi... inaczej.

Kolizje Sensoryczne:

efekt różnic międzyludzkich wynikających z indywidualnej odmienności w referowaniu świata w mowie lub piśmie, polega na używaniu odmiennego wyrażeń sensorycznych. Zdarzenia świata – w zależności od preferowanego systemu sensorycznego, można: widzieć, słyszeć, czuć lub intelektualizować. Jedną z ważnych przyczyn nieporozumień między ludźmi.

Kompozycja Doświadczenia:

odpowiednie zaprojektowanie ciągu sytuacji edukacyjnych, które czynią prawdopodobnym dotarcie przez uczącego się do spodziewanego efektu.

Krótkowzroczność Pedagogiczna:

zaburzenie ostrości widzenia długofalowych efektów procesu edukacji. Podejmowanie działań doraźnych, które stoją w sprzeczności z werbalizowanymi (czasem bardzo dobitnie) intencjami.

Lustrzany Przyrost Informacji i Wiedzy:

w umyśle dzieci ma być tyle, co w książkach...umysł jak lustro dla stronic podręcznika.

Maski Zjawisk:

zachowania zewnętrzne skrywające istotne potrzeby i problemy dziecka (np. dziecko źle się zachowuje, aby tym samym przyciągnąć uwagę nauczyciela bądź rodziców).

Myślenie Dużym Formatem:

myślenie pozytywne i kreatywne.

Myślenie Małym Formatem:

myślenie negatywne i stereotypowe.

Niemy Świadek Edukacji:

uczeń nie zaproszony do udziału w procesie własnej edukacji. Zanurzony w oddziaływania dla niego pełne niewiadomych.

Obiekty Niepewne:

Czasem uczniowie, czasem nauczyciele.

Okna z widokiem na lepszą przyszłość:

symboliczne okna, które powinny być w każdej szkole, z widokiem na dobre perspektywy życiowe dla każdego ucznia, w zgodzie z jego predyspozycjami i talentami.

Perspektywa Żaby:

reagowanie tylko na obiekty drażniące pole percepcji z tendencją do ich natychmiastowego likwidowania.

Pomoc Edukacyjna:

profesjonalne doradztwo umożliwiające uczniowi odnoszenie sukcesów szkolnych. Przypomina kompetentną pomoc lekarską, czyli przeprowadzenie fachowej interwencji i dostarczeni właściwych „leków”, we właściwym czasie i właściwych dawkach. Niekompetentna pomoc (w tradycyjnej szkolnej formule popularne „ucz się więcej”), przypomina zalecenia lekarskie „proszę natychmiast usprawnić stan chorej trzustki”, które świadczyć może o kierowaniu się myśleniem magicznym, niekompetencji, lekceważeniu klienta lub wszystkim tym jednocześnie.

Praca na Konflikcie:

nie zainteresowane nauką dzieci, każdy nauczyciel ma najważniejszy przedmiot, rodzice chcą czegoś innego niż nauczyciele, dyrektor, władze, programy a większość dzieci mało obchodzi proste równoległe....

Procesu Oceniania Otwieranie:

pierwszy etap właściwie zaprojektowanej procedury oceniania i kompozycji doświadczeń uczniów. Etap otwierania polega na przedstawieniu uczniowi zasad i sposobu oceniania w sposób precyzyjny i zrozumiały, czyli: kiedy będzie oceniany, co będzie oceniane, w jaki sposób będzie oceniane oraz jak uczeń ma się do tego przygotować.

Procesu Oceniania Zamykanie:

ostatni etap właściwie zaprojektowanej procedury oceniania i kompozycji doświadczeń uczniów. Etap zamykania polega na przekazaniu uczniowi informacji zwrotnych o stanie jego wiedzy/umiejętności wraz z wskazówkami, które pomogą mu zrozumieć co się stało i co ewentualnie ma zrobić, aby powiększać swą sprawność intelektualną lub wykonaniową.

Pułapki Myślowe:

wnioskowanie powierzchowne, pochopne skróty myślowe, myślenie stereotypowe (por. Potoczne Funkcjonowanie, Zagrożenie Stereotypem).

Pusty Garnitur:

bezrefleksyjny, działający stereotypowo nauczyciel, dla którego uczeń i proces edukacyjny *sensu stricte* znajduje się poza polem jego zainteresowania. Jego obecność w szkole wynika z pozaedukacyjnych powodów.

Refleksyjny Praktyk:

sposób funkcjonowania, które charakteryzuje wysoka samoświadomość i specyficzne podejście do postulatów teoretycznych. Wiedząc iż teoria rzadko się nakłada na rzeczywistość, refleksyjny praktyk traktuje teorię jako źródło inspiracji do poszukiwania odpowiedzi na wyzwania praktyki. To osoba, która we właściwy sposób potrafi korzystać ze zdobytej - i stale aktualizowanej, **wiedzy** (nie tylko pedagogicznej); **refleksji** nad własnym doświadczeniem (w tym także użytecznością i zastosowaniem posiadanej wiedzy); **intuicji** i **talentu**.

Rozwój Zawodowy:

stałe poszerzanie pakietu zawodowych kompetencji (por.: Talent Pigmaliona i Zanik Zawodowy).

Taktyka Kury:

uporczywe powtarzanie nieefektywnych zachowań. Nie wyciąganie wniosków z niepowodzeń – jeżeli między kurą a kupką ziarna postawić siatkę, będzie ona próbowała dotrzeć do ziarna uderzając głową w siatkę, aż do skrajnego wyczerpania.

Talent Pigmaliona:

rozpoznanie potrzeb i talentów uczniów i oparcie na nich pracy dydaktycznej i wychowawczej. To klucz do sukcesu, zarówno dla nauczyciela, jak zwłaszcza dla samego ucznia.

Trafne Orzekanie:

procedura docierania do istoty sprawy.

Trans Szkolny:

zagubienie sensu edukacji na rzecz priorytetu dla programów, podręczników, zeszytów i zapisów w dzienniku; zgubienie dziecka i jego potrzeb na rzecz oceniania spełniania niezbyt precyzyjnie określonych standardów; uczeń dowiaduje się iż nie jest wystarczająco dobry, aby spełnić (jakiś?) oczekiwania i (jakoś?) to poprawić; (por. Funkcjonowanie Potoczne).

Walizka metod, technik i narzędzi:

bagaż warsztatu pracy nauczyciela. Im bogatsza zawartość, tym bardziej wzrasta możliwość sprawnego (elastycznego) reagowania i dostosowywania się do potrzeb sytuacji. Skromność bagażu (np. zwolennika jednej metody pracy) wywołuje zjawiska niekorzystne m.in.: monotoność metodyczną (zwaną inaczej nudą); ale także wycinanie z pola sukcesów szkolnych uczniów, dla których dana metoda jest niewłaściwa.

Wypalenie Zawodowe:

poczucie braku sensu i radości z pracy. Efekt spowodowany brakiem troski o siebie, przeciążeniem organizmu (fizycznym i psychicznym); brakiem troski o swój rozwój zawodowy, poczuciem niekompetencji, bezradności zawodowej; brakiem wsparcia ze strony otoczenia; niewłaściwym wyborem zawodu w niezgodzie z ambicjami i marzeniami.

Zagrożenie Stereotypem:

niewłaściwe łączenie zjawisk pozornie tylko współzależnych. Sytuacja, kiedy zjawisko towarzyszące jakiemuś zdarzeniu wpływa na orzekanie o człowieku i formułowaniu o nim opinii na temat funkcjonowania w innym obszarze, np. noszenie kolczyków w nosie na zdolności do uczenia się (por. Funkcjonowanie Potoczne, Fiksacje Wychowawcze, Zanik Zawodowy).

Zanik Zawodowy:

cofanie się kompetencji zawodowych spowodowane brakiem aktywnej postawy stałego doskonalenia się, aktualizacji wiedzy i umiejętności.
Czego nikomu nie życzymy!